

De Boekenkring

‘Daar ligt de kern: twijfel en onzekerheid hóren bij het pedagogische en laten ons het ethische karakter van pedagogisch denken en handelen in al zijn diepte zien. Zonder die ethische onzekerheid, zou je pedagogiek kunnen terugbrengen tot een set technieken, recepten of regeltjes. Onderwijs, opvoeding en

de zorg voor kinderen zijn echter nooit eenvoudige aangelegenheden, die je kunt afdoen met regeltjes of recepten. Situationele dilemma’s die je kunt ‘oplossen’ met technieken en procedures zijn geen ethische dilemma’s. En daarmee is pedagogiek tweeledig: het is de tactvolle, ethische praktijk van het handelen, en

tegelijkertijd is het het twijfelen aan, bevragen van en reflecteren op die handlungspraktijk. ‘

Uit: Max van Manen, Weten wat te doen wanneer je niet weet wat te doen, Nivoz, 2014, ISBN 978-90-819493-4-7

Bespreking

‘Er is nog maar weinig aandacht voor pedagogiek in lerarenopleidingen. En ook in de praktijk van alledag op school is er geen tijd voor pedagogische reflectie. Maar wat is pedagogiek eigenlijk?’

De boekenkring van de Leerschool ging dit keer over het boek ‘Weten wat te doen wanneer je niet weet wat te doen’ van Max van Manen. De van oorsprong Nederlandse Van Manen is emeritus hoogleraar onderwijskunde en pedagogiek aan de universiteit van Alberta (Canada).

Het is een boek over de pedagogische sensitiviteit in de omgang met kinderen. Van Manen omschrijft pedagogiek zelf als een ethische

vaardigheid die ons het onderscheid doet maken tussen wat goed is en wat verkeerd in de omgang met kinderen (pag. 19). Eigenlijk is het hele, zeer goed leesbare, boek een integrale beschrijving van wat pedagogiek is. De vele voorbeelden van pedagogische momenten in het boek illustreren mooi wat de impact van een leraar (of ouder) kan zijn.

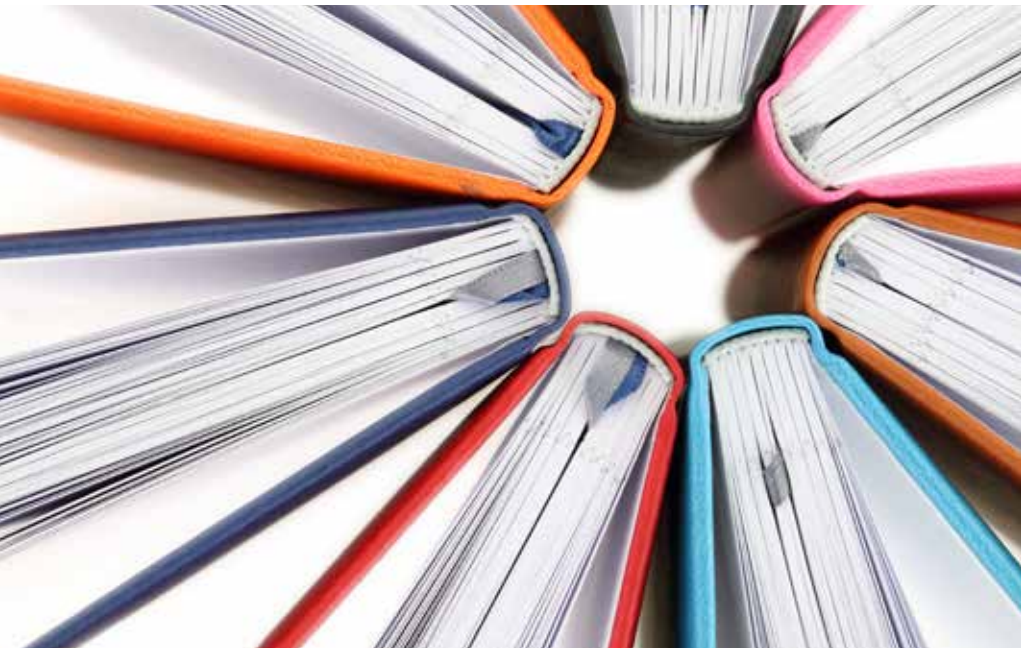
Van Manen verbindt theorie en filosofie heel goed aan de praktijk, maar biedt geen oplossingen of handreiking voor de pedagogische momenten. Het boek vormde de aanleiding voor een gesprek over concrete situaties uit onze eigen praktijk. Van ruziënde kinderen in je groep, via een adoptietrauma tot gesprekken over leerlingen of hun ouders in de leraarkamer.

De biografie van een leraar is heel bepalend

voor hoe hij of zij voor de klas staat. Kon je je verbinden met volwassenen in je jeugd? Heb je een scherp rechtvaardigheidsgevoel? Je staat anders voor de klas als je dat wel of niet hebt. En wat betekent het voor jouw relatie met de kinderen? Kun je begrijp opbrengen voor een druk, stil, alert kind? Kun je deze pedagogische sensitiviteit aanleren?

Je hoeft en kunt niet alles persoonlijk ervaren te hebben, om je te kunnen inleven in de ander. Je kunt er wel gevoelig voor gemaakt worden. Vragen stellen is een geslaagd middel hiervoor. We zijn vaak bang om vragen te stellen omdat we de ander daarmee raken op een voor hem of haar lastige manier. Maar vragen stellen kun je leren, zolang je werkelijk geïnteresseerd bent in het antwoord en de ander.

Het boek is zeer geschikt om met elkaar te spreken over onderwijs, de tijd nemen om te bezinnen, om samen te reflecteren. En onze conclusie daarbij is dat pedagogiek vooral een kwestie van *doen* is, van zoeken en af-tasten, van vallen en opstaan. Je bent als leraar in je doen en laten een rolmodel voor je leerlingen. En het boek van Van Manen kan een ‘rolmodel’ voor leerkrachten zijn.

Aan deze boekenkring namen dit keer deel:

- **Meike Broecheler**, docent Marnix academie
- **Jeannette Berckenkamp**, leerkracht Snijdersschool en docent HS Leiden
- **Rikie van Blijswijk**, oprichter de Leerschool en medewerker NIVOZ/hetkind
- **Wim Burggraaf**, beleidsmedewerker cultuuronderwijs